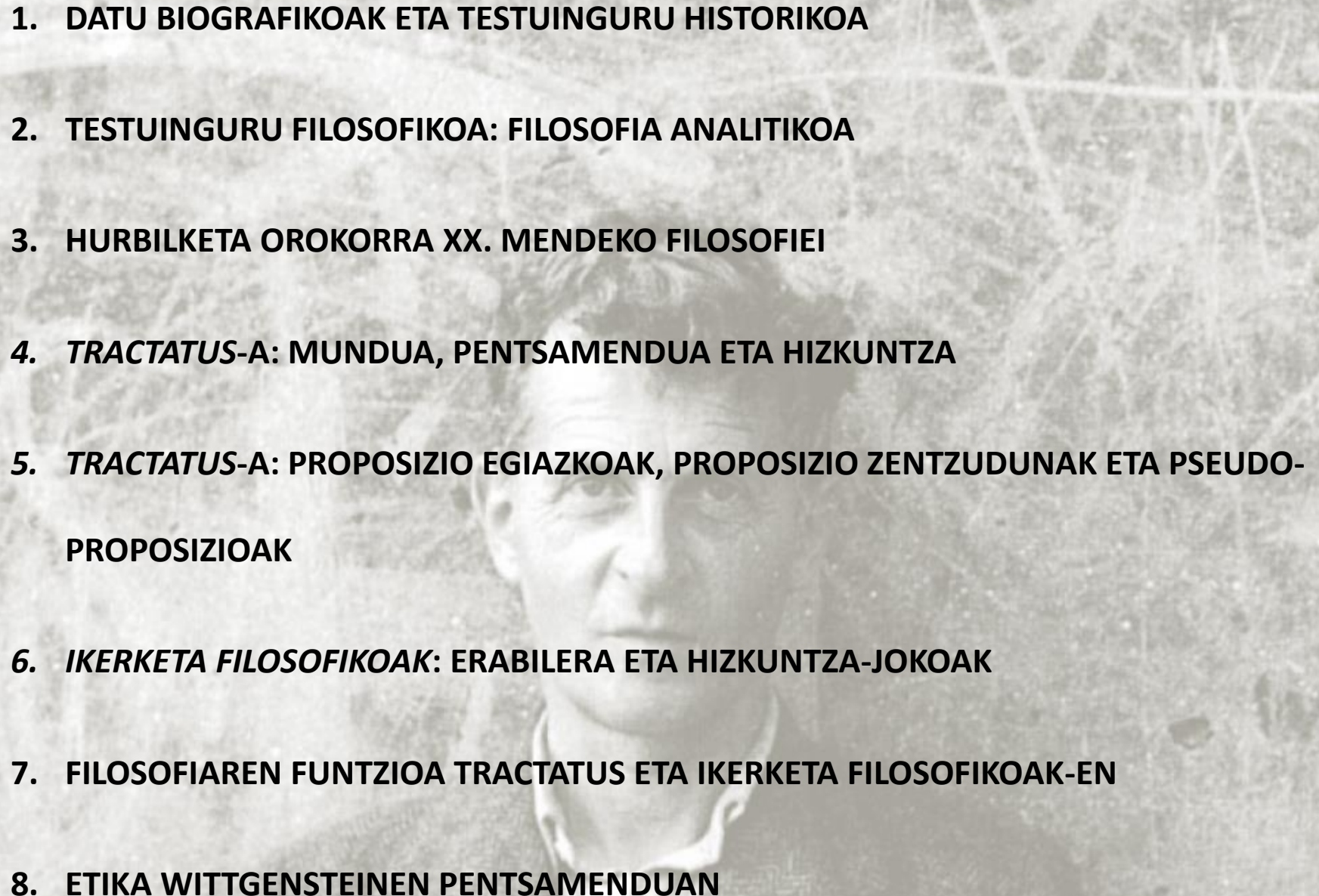

LUDWIG WITTGENSTEIN

XX. MENDEKO FILOSOFIA

-
1. **DATU BIOGRAFIKOAK ETA TESTUINGURU HISTORIKOA**
 2. **TESTUINGURU FILOSOFIKOA: FILOSOFIA ANALITIKOA**
 3. **HURBILKETA OROKORRA XX. MENDEKO FILOSOFIEI**
 4. ***TRACTATUS*-A: MUNDUA, PENTSAMENDUA ETA HIZKUNTZA**
 5. ***TRACTATUS*-A: PROPOSIZIO EGIAZKOAK, PROPOSIZIO ZENTZUDUNAK ETA PSEUDO-PROPOSIZIOAK**
 6. ***IKERKETA FILOSOFIKOAK*: ERABILERA ETA HIZKUNTZA-JOKOAK**
 7. **FILOSOFIAREN FUNTZIOA TRACTATUS ETA IKERKETA FILOSOFIKOAK-EN**
 8. **ETIKA WITTGENSTEINEN PENTSAMENDUAN**

4. TRACTATUS-A: MUNDUA, PENTSAMENDUA ETA HIZKUNTZA

- Kantek ezagutzaren mugak aurkitzeko *Zer ezagut dezaket?* galdetu zuen; Wittgensteinek *Zer esan dezaket?* galdetu zuen, **hizkuntzaren mugak** aurkitzeko.
- Esan dezakegun hori aztertuz, *Tractatusa* zazpi tesi nagusitan banatu zuen; azkenak honela dio: “esan ezin dezakegunaren aurrean, hobe isiltzea”.

- Lehenengo tesia: “**mundua** gertatzen den guztia da”.
- Russellen atomismo logikoaren jarraitzaile: mundua **gertakari atomikoen multzoa** da.
 - Objektuen arteko erlazioak dira **gertakariak**.
 - Ez dira gauzak, objektuak; gauzen artean dauden **erlazioak** baizik.
 - Ezin da objektu bat bere baitan ezagutu; **beste objektu batekiko erlazioan** baizik.

- Mundua osatzen duten gertakari atomikoak **proposizioen** bidez adierazten dira.
- Mundua gertakari atomikoen multzoa; **hizkuntza proposizio atomikoen** multzoa.
- Adieraztea = **hizkuntzaren bidez irudikatzea**. Hizkuntzaren funtzioa mundua islatzea.
 - **Proposizioak** gertakizun atomikoen **irudiak** dira.
 - Gertakarietan objektuak harremantzen dira; proposizioetan **hitzak**.
- **Mapa** moduko bat eskaintzen digu hizkuntzak, munduan mugitu ahal izateko.

“Liburuak mahai gainean
eta azpian daude”

“Boligrafoa eskuan dago”

“Katua mutikoari begira dago”

- **Pentsamendua hizkuntzaren bidez** garatzen dugu; hizkuntzatik kanpo ez dago pentsamendurik.
- Hizkuntzak mundua irudikatzen du; irudi horien bidez **ezagutzen eta adierazten dugu mundua**. Hizkuntzaren bidez munduari ateratako argazkiak dira gure pentsamenduaren pieza.

- Beraz, lotura bat dago munduaren, hizkuntzaren eta pentsamenduaren artean.
- **Egitura bera** dute hizkuntzak eta munduak: **egitura logikoa**. Errealitatearen hezurdura eta hizkuntzarena berdinak dira. **Isomorfismoa**.
 - ✓ Egitura bera dutelako izan daiteke **hizkuntza munduaren ispilu**.
 - ✓ Hizkuntzak ez balu munduaren egitura bera, esandakoak ez luke zentzurik izango.

ESANAHIAREN TEORIA ISOMORFIKOA	
MUNDUA	HIZKUNTZA
objektua	hitza
gertakaria	proposizioa

- **Hizkuntzaren egitura logikoa** bilatu behar da, **hizkuntza perfektua** mundua ahalik eta ondoen esan ahal izateko.
- Nire **hizkuntzaren mugak** nire **munduaren mugak** dira.

- Hizkuntza perfektua
hizkuntza formala
da.
- Hizkuntzaren bidez
esan ezin dena ez
dago munduan.
- Arazo metafisikoa,
etikoak... akats
linguistikoak dira.
- Etikaz ezin da hitz
egin.

\neg	no	$\sim \underline{a}$	significa <u>no-a</u> .
\vee	ó	$\underline{a} \cup \underline{b}$	significa <u>a ó b ó ambos</u> .
\wedge	y	$\underline{a} \cap \underline{b}$	ó <u>a . b</u> significa <u>a y b</u> .
\supset	implica	$\underline{a} \supset \underline{b}$	ó <u>a \rightarrow b</u> significa <u>a implica b</u> .
$=$	identidad	$\underline{a} = \underline{b}$	significa que <u>a y b</u> son el mismo objeto.
\equiv	equivalencia	$\underline{a} \equiv \underline{b}$	significa que <u>a</u> equivale a <u>b</u> .
\exists	cuantificador	$\exists \underline{x}$	significa "existe un <u>x</u> tal que".
$\exists !$	cuantificador	$\exists ! \underline{x}$	significa "hay exactamente un <u>x</u> ".
\forall	cuantificador	$\forall \underline{x}$	significa "para todo <u>x</u> ".
ϵ	pertenencia	$\underline{x} \epsilon \mathbf{A}$	significa " <u>x</u> es un elemento de <u>A</u> ".

Así, por ejemplo, la expresión

$$(\mathbf{A}) (\mathbf{B}) (\exists \mathbf{C}) (\forall \mu) [\mu \epsilon \mathbf{C} \equiv \mu \epsilon \mathbf{A} \cap \mu \epsilon \mathbf{B}]$$

- La comida no le supo bien: $\neg p$

- Mañana es sábado y nos iremos a la playa: $p \wedge q$

- Aunque tú no me quieras, yo te amo: $\neg p \wedge q$

- O bien te lo comes o no verás la tele: $p \vee \neg q$

- O lo recoges todo o no vas de excursión y no te regalo el vestido:

$$p \vee (\neg q \wedge \neg r)$$

- Si vienes, no te lo olvides en casa: $p \rightarrow \neg q$

- Si no estuvo aquí el asesino, entonces no llegó a verle o lo supo demasiado tarde: $\neg p \rightarrow (\neg q \vee r)$

- No por mucho madrugar amanece más temprano: $\neg(p \rightarrow q)$

- Sólo si baja la Bolsa 15 puntos, deberás vender el 10% de las acciones de la empresa y no comunicarlo al Consejo: $p \leftrightarrow (q \wedge \neg r)$

- Sólo en el caso de que no sepas hacer el dibujo y haya dos preguntas en la 2ª casilla del examen, deberás contestar únicamente a la primera de ellas:

$$(\neg p \wedge q) \leftrightarrow r$$

- Si Pedro sabe hablar inglés, entonces no habla francés, aunque si no supiese hablar inglés, tampoco hablaría francés: $(p \rightarrow \neg q) \wedge (\neg p \rightarrow \neg q)$

- Si llegas después de las 10, te encontrarás con la puerta cerrada y no podrás cenar: $p \rightarrow (q \wedge \neg r)$

- Juan abrirá la puerta y saldrá a la calle, sólo en el caso de que, si viene María con el coche, no venga con ella Pedro: $(p \wedge q) \leftrightarrow (r \rightarrow \neg s)$

5. TRACTATUS-A: PROPOSIZIO EGIAZKOAK, PROPOSIZIO ZENTZUDUNAK ETA

PSEUDOPROPOSIZIOAK

- **Proposizioa:** esanahi-unitatea. Munduko gertakarietan **egiaztagarria** dena. Egiaztagarri izateak egiten du zentzudun, esanahidun, munduaren egitura logiko bera duelako.
- **Pseudoproposizioak: zentzurik eta esanahirik ez** duena, ez baitio munduko gertaera bati egiten erreferentzia. Proposizio itxura izan arren, ez dira benetako proposizioak (etika, estetika, metafisika).
- **Proposizio zentzudunak:** tautologikoak, **beti egiazkoak** diren proposizioak. Apriori dira egiazko, ez dira egiaztatu beharrik (matematikakoak, esaterako). Ez dute informaziorik ematen munduaz.
- **Proposizio egiazkoak:** gertakariak adierazten dituzte eta, beraz, **egiaztagarriak** dira. Esperientziaren bidez konproba daiteke egia/faltsua diren.

6. IKERKETA FILOSOFIKOAK: ERABILERA ETA HIZKUNTZA-JOKOAK

- *Tractatus* argitaratu ondoren, Wittgenstein filosofiatik urrutiratu zen.
- *Ikerketa filosofikoak* prest zuen 1945ean, baina ez zen ausartu argitaratzera. Hil ondoren argitaratu, 1953an.
- **Hizkuntzaz ikuspegi okerra** izan da orain arte: hitzek gauzak izendatzen dituzte eta proposizioek gauzak nolakoak diren esaten dute. Wittgensteinek horri **kritika**.
- **Tractatus-ari kritika:**
 - Hizkuntzaren **teoria errepresentazionala baztertu**; errepresentatzea hizkuntzak duen funtzio bat da, baina badaude gehiago: eskatu, agindu, galdetu...
 - **Hizkuntza arrunta aztertu** behar da: hizkuntzak dituen funtzio ezberdinak.
 - **Esanahia** ez da proposizio baten egia-balioaren araberakoa, **erabileraren** araberakoa.

- **Hizkuntza-jokoak:** hitz batek erabilera ugari izan ditzake.
 - Hitzak **izendatzen duena eta duen erabilera** ezagutu behar da (idatzitako edo esandako horretan). *agur* ≠ *agur*.
 - Hitzaren **esanahia** aztertzeko **hitza eta testuingurua** aztertu: **erabilera**.
 - **Bizipenekin lotura** dute. Hizkuntza aldakorra da, bilakaeran dago.
- **Filosofiaren egitekoa:** hizkuntza-jokoaren arauak aztertu, erabilera desegokiak baztertu.
 - Joko-arauak **publikoak** dira, kultura batekoak, gizarteak onartutakoak.
 - Ez dago arau pribaturik (hizkuntza pribaturik).
- Hizkuntzaren **ikuspegi pragmatista** deitzen zaio 2. Wittgensteinek duenari.

- Tractatus-aren eta Ikerketa filosofikoak-en **ezberdintasun nagusienak:**

TRACTATUS		IKERKETA FILOSOFIKOAK
Hizkuntza formala aztergai	≠	Hizkuntza arrunta aztergai. Hizkuntza logiko-formala baztertu
Hizkuntzak funtzio piktorikoa, errepresentatzailea		Hizkuntzak funtzio gehiago: hizkuntza-jokoak
Proposizio baten zentzua= egiazkoa/faltsua		Esaldi baten zentzua, erabileraren araberakoa

8. ETIKA WITTGENSTEINEN PENTSAMENDUAN

- **Etika:** benetan garrantzitsua, baliotsua denaren inguruan egiten den ikerketa (bizitzaren esanahia, bizitza baliagarri egiten duena, bizitzeko modu zuzena...).
- Horri lotuta, **bi adierazpen mota** egon daitezke:
 1. **Erlatiboak edo arruntak:** helburu baten arabera gertaera bat baloratzen duten proposizioak.
 - Ez dira balio-judizioak, **gertakizun adierazpenak** baizik: **proposizioak**.
 - *“Korrikalari ona da” = “x distantzia y denboran egiteko gai da”*
 2. **Absolutuak edo etikoak:** helburu zehatzik izan gabe, berez ona edo txarra denaren ikuspegitik eginiko balorazioak.
 - Benetako **adierazpen etikoak**; munduan ez dira existitzen (mundua = gertaeren multzoa).

- **Esan dezakeguna ezin da etika izan** (gure hitzek munduari erreferentzia egiten dioten neurrian dute zentzua; munduko gertaerez hitz egiten dute).
 - Etika, zerbait izatekotan, naturaz gaindikoa da (ez da mundukoa, ez da gertaera).
 - Ezinezkoa da balio-judizio absoluturik egitea.
- Balio-judizio absolutu bat egiten ari garenean, **adierazpen zentzugabe** bat ari gara egiten. Adierazpen etikoak zentzugabeak dira.
- Adierazpen etiko eta erlijioso guztien oinarrian **hizkuntzaren erabilera okerra** dago.
- **Etika** on absolutuari eta baliotsuari buruz zerbait esateko ahalegina bada, **ezin da zientzia izan** (zientziak munduko gertaerak aztertzen baititu).
- Judizio etikoek ez diote ezer eransten gure ezagutzari, baina **giza espirituak duen joera baten lekukotasuna** da.